

Krwawa łaźnia sztokholmska, czyli trochę z życia wyższych sfer

"Krwawa łaźnia sztokholmska" to egzekucja około stu osób dokonana w Sztokholmie w dniach 8-9 listopada 1520. Dokładna liczba ofiar nie jest znana. Źródła często podają liczbę 82 straconych powołując się na kata tamtych wydarzeń. W rzeczywistości liczba ofiar mogła być znacznie większa.

<http://www.youtube.com/watch?v=YonuDJL2Ga4>

W 1513 tron duński objął Chrystian II zwany Okrutnym (1 lipca 1481 w Nyborgu - 25 stycznia 1559 w Kalundborgu) z dynastii oldenburskiej. Jego głównym celem było odzyskanie tronu szwedzkiego i w ten sposób utrzymanie unii kalmarskiej. Rozmowy króla z posłami rady szwedzkiej nie przyniosły rezultatów.

W tej sytuacji monarcha postanowił wykorzystać spór pomiędzy regentem Stenem Sture Młodszym a uwięzionym przez niego arcybiskupem Uppsali, Gustawem Trolle. Rozpoczął wojnę ze Szwecją. Próby zdobycia Sztokholmu od strony morza podejmowane w latach 1517-1518 nie powiodły się. W styczniu 1520 Chrystian II zaatakował Szwecję od strony lądu. Najeźdźcy odnieśli zwycięstwo w bitwie pod Bogesund. Sten Sture Młodszy został w tym starciu ranny i wkrótce zmarł. 7 marca 1520 Sztokholm skapitulował. Chrystian II obiecał obrońcom amnestię.

4 listopada 1520 Chrystian II koronował się na króla Szwecji. Trzy dni później uwolniony z więzienia arcybiskup Gustaw Trolle oskarżył wrogów króla i własnych o herezję. 8 listopada 1520 sąd kościelny skazał kilkadziesiąt osób na karę śmierci, przekazując wykonanie wyroku władzy świeckiej. Jednym ze straconych był ojciec Gustawa Wazy. Ofiary egzekucji zostały spalone na stosie. Tak samo postąpiono z wydobytymi z grobu zwłokami Stena Sture Młodszego.

Celem Chrystiana było ostateczne uciszenie jego przeciwników i zastraszenie innych a tym samym zmuszenie ich do uległości. Krwawa łaźnia sztokholmska spowodowała jednak, że nie mógł liczyć na poparcie. W 1521 wybuchło powstanie w prowincji Dalarna. Na jego czele stanął Gustaw Waza, który został ogłoszony regentem. Po usunięciu wojsk duńskich w 1523 został wybrany na króla Szwecji, po czym ogłosił wyjście Szwecji ze struktur unii kalmarskiej.

Żona Chrystiana Izabela

Żoną Chrystiana była Izabela Habsburżanka zw. również Elżbietą Austriaczką lub kastylijską, czy też burgundzką (duń. Elisabeth/Isabella af Habsburg) (18 lipca 1501 w Brukseli - 19 stycznia 1526 na zamku Zwijnaarde k. Gandawy) - królowa Danii, Norwegii i Szwecji.

11 czerwca 1514 w Brukseli została poślubiona per procura przez króla Danii Chrystiana II. Osobę króla podczas ceremonii reprezentował jego poseł Mogens Gøye. Właściwy ślub miał miejsce 12 sierpnia 1515 w Kopenhadze.

Izabela wychowała się na dworze swojej ciotki Małgorzaty w Mechelen w Niderlandach, gdzie otrzymała wszechstronne wykształcenie humanistyczne. Do grona jej nauczycieli należał m.in. późniejszy papież Hadrian VI.

Mimo olbrzymiej fortuny jaką dysponowała jej rodzina, ówczesnie należąca do najpotężniejszych dynastii Europy, Izabela nigdy nie zaznała szczęścia. Została rozdzielona z matką, cierpiąca na chorobę psychiczną, w wieku pięciu lat i nigdy jej już nie zobaczyła. Jako 14-latka została ze względów polityczno-dynastycznych wydana za męża za króla Danii, który liczył na wysoki posag panny młodej. Jej damy dworu zostały odesłane do Niderlandów, a młoda królowa nie znając jeszcze duńskiego czuła się wyobcowana w nowym środowisku.

Ponadto musiała pogodzić się z faktem posiadania przez męża kochanki Dyveke, której król nie odstępował do jej śmierci w 1517, pomimo nacisków ze strony potężnych Habsburgów. Mimo tego Izabela była lojalną żoną i królową wspierającą swego męża do samego końca. Jako motto swego życia wybrała: Ubi rex meus, ibi regna mea (Gdzie mój król tam i moje królestwo). Mieli razem kilkoro dzieci: Jana (1518-1532), Maksymiliana i Filipa (bliźnięta zmarłe wkrótce po narodzinach w 1519), Dorotę (1520-1580), Krystynę (1521-1590), która poślubiła ks. Mediolanu Franciszka II Sforzę, oraz syna zmarłego po narodzeniu w 1523.

Królowa towarzyszyła mężowi w licznych podróżach, a po jego detronizacji w 1523 udała się z nim na wygnanie, początkowo do Brandenburgii, później do Niderlandów, gdzie zmarła w wieku 25 lat. Do śmierci próbowała zdobyć poparcie zagranicy dla sprawy odzyskania tronu duńskiego przez swojego męża, m.in. na sejmie Rzeszy w Norymberdze w 1524 r., ale bez skutku. Istnieje przypuszczenie, że królowa przeszła na Luteranizm, ponieważ w poufnym liście jej męża do Marcina Lutera, król zwierzał się, że królowa na łożu śmierci przyjęła Komunię pod obiema postaciami.

Również przed śmiercią królowa podyktowała list, w którym prosiła swoją ciotkę Małgorzatę o zaprzestanie prześladowania luteran w Niderlandach. Z powodów politycznych król zadbał jednak o pogrzeb katolicki. Została pochowana w kościele opactwa św. Piotra w Gandawie, a w 1883 jej prochy zostały przeniesione do Danii i złożone u boku męża w katedrze św. Kanuta w Odense.

Oldenburgowie

Oldenburgowie - dynastia pochodzenia niemieckiego, panująca w Oldenburgu, księstwach Holsztynu (niem. Holstein) oraz krajach skandynawskich Danii, Norwegii i Szwecji. Boczne linie panowały także w Rosji (pod nazwą poprzedniej dynastii Romanowów) oraz w Grecji. Przedstawicielem tej dynastii jest także Filip Mountbatten, książę-mążonek brytyjskiej królowej Elżbiety II.

Książę Filip

Filip Mountbatten pochodzi z linii greckiej, książę Edynburga, książę-mążonek Elżbiety II, królowej Wielkiej Brytanii. Jego ojcem był książę grecki Andrzej Glücksburg (zm. 1944 r.), młodszy syn króla greckiego Jerzego I Glücksburga. Nazwisko jednak przyjął po matce, Alicji Battenberg, której rodzina (w czasie I wojny światowej zmienili nazwisko na Mountbatten) była spokrewniona z królową Wiktorią Hanowerską.

Obecny książę Walii, Karol Mountbatten-Windsor, będzie faktycznie reprezentował na tronie brytyjskim dynastię Oldenburgów, choć zostanie utrzymane nazwisko poprzedniej dynastii - Mountbatten-Windsor.

Założycielem dynastii był Egilmar I (zm. 1108 r.). Jego wnuk Chrystian (zm. 1167 r.) był pierwszym hrabią Oldenburga.

W 1448 r. hrabia Chrystian VI (zm. 1481 r.) został królem Danii i Norwegii jako Chrystian I. Hrabstwo Oldenburga przejął jego młodszy brat Gerhard VI (zm. 1500 r.). Linia od niego się wywodząca wygasła w 1667 r., a Oldenburg przejęli królowie Danii.

Oldenburgowie z głównej linii (potomkowie Chrystiana I) panowali również w Szwecji w latach 1497-1521 (z przerwami). Ostatecznie tron w Sztokholmie utracili na rzecz Wazów. W latach 1667-1773 rządili w hrabstwie Oldenburga. W 1814 r. utracili Norwegię na rzecz Szwecji.

Główna linia Oldenburgów wygasła w 1863 r. na królu Fryderyku VII. Tron duński przeszedł na młodszą linię Holstein-Sondenburg-Glücksburg.

Linia Holstein-Gottorp-Romanow i jej koniec

W 1762 r. książę Holsztynu Karol Piotr Ulryk zasiadł na tronie imperatorów Rosji jako Piotr III Romanow. Po okresie panowania jego żony Katarzyny II (1762-1796), jego potomkowie zasiadali na tronie rosyjskim do 1917 r. Utrzymali nazwisko poprzedniej dynastii, tzn. Romanow.

Car Aleksander I Pawłowicz w wyniku postanowień kongresu wiedeńskiego w 1815 r. przejął od Fryderyka Augusta tytuł króla Polski. Dynastia Holstein-Gottorp-Romanowow została zdetronizowana przez polski Sejm po powstaniu listopadowym w 1830 r. Po wygranej wojnie polsko-rosyjskiej 1831 r. carowie uzurpowali tytuł króla Polski, ale przestali koronować się w Warszawie. Ostatecznie abdykowali z tronu Polski w roku 1916.

Ostatni car Mikołaj II Romanow został zmuszony do abdykacji w 1917 r. Zginął rok później. Współcześnie dziedziczką tytułu Imperatora Wszechrusi jest Maria I (ur. 1953 r.)

* * *

na zdj. kolorowana wersja "Krwawej łaźni sztokholmskiej" / król Chrystian II zwany Okrutnym / Izabela Habsburżanka